

Dýška: spravedlnost, nebo zvyk?

Samostuduj · 2026

Představte si, že váš šéf řekne: „Tvůj plat? To záleží na tom, kolik ti dají zákazníci.“ Zní to absurdně, ale přesto takto funguje práce číšníka/číšnice v restauraci se spopitným.

Spropitné má být odměna za dobrou obsluhu. Aspoň taková je představa. Jenže desítky výzkumů z posledních třiceti let ukazují něco jiného: výše spropitného nesouvisí s kvalitou servisu ani zdaleka tak, jak si myslíme.

Co skutečně ovlivňuje, kolik necháte na stole?

- Počasí venku.
- Vaše nálada při příchodu.
- Jestli se vás obsluha letmo dotkla na rameni.
- Jestli nakreslila smajlíka na účet.
- Fyzická atraktivita číšníka nebo číšnice.
- Jak velká je vaše skupina.

Tohle nejsou dohady. Jsou to konkrétní výsledky studií. Platíme za iluzi kontroly, kterou ve skutečnosti nemáme, a celý byznys model na ní stojí.

Přitom si ale pořád říkáme, že dýška jsou fér. Že motivují a že odměňují ty, kdo pracují dobře.

Je to tak ale doopravdy?

Spropitné není jen zvyk. Je to mechanismus, který přesouvá zodpovědnost za mzdu zaměstnance z majitele restaurace na zákazníka. Majitel ušetří. Zákazník zaplatí víc. A zaměstnanec? Ten žije v nejistotě. Dobrý večer může znamenat slušný výdělek. Špatný večer může znamenat, že se nevyplatilo ani přijít.

Další věc je, že dýško dostane jen číšník. Kuchař, který strávil hodiny přípravou vašeho jídla, dýško nedostane. Myčka nádobí taky ne. Dýško nesměřuje k těm, kdo pracují nejlépe, směřuje k těm, kdo jsou zákazníkovi nejviditelnější na očích.

A pak je tu jiný problém, o kterém se mluví ještě méně. Výzkumy dlouhodobě ukazují, že lidé dávají statisticky nižší spropitné obsluze jiné barvy pleti, bez ohledu na kvalitu servisu. Spropitné tedy nediskriminuje jen náhodně — diskriminuje systematicky.

Restaurace bez spropitného existují. Fungují tak, že ceny na jídelním lístku zahrnují reálné mzdy, bez nutnosti doplácet u stolu. Zákazníci zpočátku váhají — položky vypadají draž. Ale celková útrata je srovnatelná nebo nižší. Rozdíl je jen v tom, kde se číslo objeví: na lístku, nebo v dýšku.

Problém není, že lidé nechtějí platit spravedlivé mzdy. Problém je, že systém vůbec nepochybuje o tom, že by něco mohlo být špatně.

A dokud budeme jen slepě následovat konvence, nic se nezmění.

Tři otázky, které si můžete položit ještě dnes:

- Platíte dýška ze zvyku, nebo proto, že jste skutečně přesvědčení, že je to správné?
- Je fér, aby výše mzdy závisela na náladě zákazníků?
- Co by se muselo změnit v restauracích, v zákonech, nebo ve vaší hlavě, abyste přestali?